

ALLTID

BOTKYRKA

NR 5 2019

FÖRSAMLINGSBLAD

FREDRIK LIDSELL,
HELA MÄNNISKAN:

»Det finns
ett behov hos
människor som
inte har råd med
mat för dagen«

ADVENTSTID
I BOTKYRKA

JUL I
GEMENSKAP

DUBBELT
JULFIRANDE

PRESENTER
TILL EN NYFÖDD

GULD

RÖKELSE

MYRRA

ENSAM MED
VÄLFYLLEDA SKÅP

INSAMLINGEN
BOTKYRKA BARN

TRO OCH
TRADITIONER

I VILKEN TID
LEVER VI?

*När de såg stjärnan fylldes de av stor glädje.
De gick in i huset, och där fann de barnet och
Maria, hans mor, och föll ner och hyllade honom.
De öppnade sina kistor och räckte fram gåvor:
guld och rökelse och myrra.*

MATT 2:10-11

TEXT: Andréas Lindström FOTO: Unsplash, Arne Hyckenberg

Dagarna innan jul växer den fram under trappan. Gräs, stenar, vatten, blommor, ljus och belysning. När stallet ställs på plats är den nästan klar. Varje år får dock vår julkrubba någon form av tillskott beroende på barnens ålder. Elefanter, katter och en och annan dinosaurie har hamnat bland djuren i krubban.

Men annars är det en ganska traditionell krubba. Herdarna, fåren och stjärnan. Maria och Josef får på julaftonskvällen sällskap av Jesus och framåt Trettonhelgen kommer de vise männen med sina gåvor. Guld, rökelse och myrra.

De första julklapparna kan man tänka. Men vad är det för gåvor som de kom med egentligen? En snabb koll i bekantskapskretsen ger att alla vet vad guld är, de flesta har känt rökelsedoft, men myrra. Nej, där går vännerna, och även jag, bet.

En tur på internet upplyser att myrra är en typ av kåda, eller harts från arter av släktet Commiphora och att växten finns naturligt i Somalia, Etiopien och Jemen. När myrra bränns blommar doften ut.

Myrra omnämns på flera ställen i Bibeln. Den ingår i rökelser, i krisma och i annan olja för smörjelse och för balsamering. Under antiken var myrra mer värd i vikt än guld. Även om myrra förknippas mycket med kristen liturgi används den också i andra sammanhang, till exempel i kosmetika.

Guld, rökelse och myrra. Fina presenter för 2000 år sedan.
Om Jesus föddes idag, vad skulle de vise männen ha med sig då?
Vilka gåvor, presenter skulle jag ha med mig?

Vad skulle du ha med dig?

ALLTID

INNEHÅLL

12

DUBBELT JULFIRANDE

SID 12-15

Hemma hos Sanja Najic firar man två julaftnar. En svensk och en serbisk. Följ familjen i deras serbiskt ortodoxa julfirande.

BOTKYRKA-
BARN

SID 24-25

Botkyrka församlings insamlingskampanj *Botkyrkabarn* drog förra året in över 50 000 kronor till lokala barnfamiljer i behov av ekonomiskt stöd. Även i år samlas det in pengar till detta i samband med advents- och julkonserter.

24

6

MATVINN

SID 6-9

Tänk dig all mat som livsmedelsbutiker slänger varje dag. Tänk dig att den maten faktiskt kommer andra människor till godo. Sedan flera år tillbaka hämtar Hela Människan mat hos olika livsmedelsbutiker. Till våren öppnar Hela Människan en matbutik med låga priser.

I VILKEN TID
LEVER VI?

SID 20-21

Tänkarna kring den messianska tiden hjälper oss att påminna oss om att vi alla tillhör den mänsklighet som fått den unika möjligheten att genom livet upptäcka kärleken och glädjen och att ge vidare möjligheten till liv för kommande generationer.

20

UTBILDNING
AVGÖRANDE

SID 22-23

– Allt börjar med utbildning. För om vi inte vet om vilka rättigheter vi har, hur ska vi då kunna förändra våra liv. Med utbildning kan vi bestämma mer över våra liv, säger femtonåriga Mariam som lever i ett av Kairos slumområden.

22

TRO OCH TRADITIONER

SID 10-11

KYRKKLOCKAN

SID 18

NÅGON ATT TALA MED

SID 26

ENSAM MED
VÄLFYLLEDA SKÅP

SID 28-29

SYMBOL FÖR
VÅR VANDRING

SID 16-17

JULPSALMERNAS
BUDSKAP

SID 19

JUL I GEMENSKAP

SID 27

ADVENT OCH JUL
I BOTKYRKA

SID 30-31

Så är vi här igen

Om ett par dagar är det dags att plocka ner julkartongen från vindsförrådet och leta upp julbelysningen. De vanliga fönsterlamporna byts ut mot stjärnor och adventsljusstakar. Och på söndag 1 december är det dags att tända det första adventsljuset.

För mig och många andra är första advent och första december starten på nedräkningen inför jul. Det är en tid då en massa saker ska förberedas. Julklappar ska inhandlas och julmaten lagas. Det bakas pepparkakor och lussekullar. Och vi ska självklart prova årets glöggsmak.

December är en månad som många förknippar med stress. Tiden räcker helt enkelt inte till. Vi stökar och skyndar för att bli klara med allt innan det är dags att gå på juledighet. Hela huset ska storstädas och trädgården ska pyntas. Allt för att vi ska kunna fira jul. För hur skulle det gå om inte allt var perfekt fixat när släkt och vänner kommer på besök i jul?

Men inte alla människor har någon att städa för. Runt om i hela Sverige finns människor som sällan eller aldrig får besök. Som kanske inte alls ser fram emot julen, eftersom att man kommer fira den helt ensam. Och för familjer som knappt har pengar för att få vardagen att gå ihop blir julklappar och julmat en i det närmaste omöjlig ekvation.

För ett år sedan lanserade Botkyrka församling insamlingskampanjen *Botkyrkabarn*. Över 50 000 kronor samlades in i samband med våra julkonserter. Pengarna delades sedan ut till barnfamiljer i Botkyrka i behov av ekonomiskt stöd.

Även i år samlar vi in pengar till detta viktiga ändamål. Jag uppmanar dig därför att skänka en gåva. Ge kollekt i samband med en julkonsert, köp en Botkyrkabarn-tygkasse eller swisha valfritt belopp till 123 677 66 37. Varenda krona gör nytta.

I denna tidning kan du även läsa om fler som gör skillnad för Botkyrkabor. Vi har följt med Hela Människan när de samlar in mat och annat som skänkts till dem. Deras viktiga arbete hjälper många människor som lever i utsatthet. De gör skillnad varenda dag.

Tidningen du håller i är fullmatad med spännande artiklar. Du kan till exempel läsa om familjen Najic som firar jul enligt flera traditioner, om varför vår musiker Elin Belani börjar längta efter julen redan i september och Tullinge kyrkas präst Peter Johansson har försökt få klarhet i vilken tid vi egentligen lever i.

Jag önskar dig en fin advents- och jultid - oavsett om du firar tillsammans med hela släkten, i gemenskap med några nära vänner eller kanske alldeles ensam. Välkommen till våra många olika gudstjänster, konserter och annan verksamhet under hela advent och jul.

Daniel Claesson, kommunikatör

BOTKYRKA FÖRSAMLINGSBLAD #5. 2019

REDAKTÖR: Daniel Claesson, daniel.claesson@svenskakyrkan.se
 REDAKTION I DETTA NUMMER: Ann-Christine Blixth, Arne Hyckenberg, Inga-Britt Rova, Beatrice Lönnqvist, Daniel Claesson, Andréas Lindström
 FOTO FRAMSIDA: Arne Hyckenberg FOTO BAKSIDA: Hasse Andersson
 FORM: Andréas Lindström, september, andreas@september.se
 ANSVARIG UTGIVARE: Beatrice Lönnqvist, beatrice.lonnqvist@svenskakyrkan.se
 DISTRIBUTION: Posten UPPLAGA: 33 225 ex TRYCK: Mittmedia print

Utges av Svenska kyrkan Botkyrka, Box 240, 147 01 Tumba, 08-530 222 00
 Besöksadress: Grödingevägen 4, botkyrka.forsamling@svenskakyrkan.se,
 www.svenskakyrkan.se/botkyrka

Svenska kyrkan
 BOTKYRKA FÖRSAMLING

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

ANN-CHRISTINE BLIXTH

Den första söndagen i advent måste hon nödvändigt höra en kör sjunga adventsångerna. Gå Sion din konung att möta ger henne gåshud, men även nyare sånger kan få hennes hjärta att smälta.

DANIEL CLAESSION

Kommunikatör i Botkyrka församling. Kommer koka egen glögg, baka någon saffranskaka bygga ett par ståtliga pepparkakshus nu i december. Men i övrigt tänker Daniel minsann inte laga någon julmat. Hans julafton kommer först att spenderas i kyrkan och sedan hos familj och släkt. Han hoppas på en vit jul, men tror ärligt talat inte att det kommer vara någon snö här under julhelgen

Foto: Johannes Söderberg

BEATRICE LÖNNQVIST

Kyrkoherde som tycker att tiden rinner ifrån henne i adventstid. Det är en tid när hon vill njuta av pepparkakor och julsång men tiden går alldeles för fort och hon hinner inte allt som hon vill. Hon ser fram emot Julafton som hon kommer att fira med "Jul i Gemenskap" i Tumba kyrka.

ARNE HYCKENBERG

Det är intressant att fördjupa sig lite i de vise männens gåvor till Jesusbarnet. Det var ju de första julklapparna. Guld, rökelse och myrra är ord som man hört många gånger. Men hur många av oss vet egentligen vad myrra är? En liten not om mittbildens också, för att lugna den orolige som undrar hur vi kunde ta ut det vackra processionskorset från Tumba kyrka i regnet. Det gjorde vi inte. Det är fotat inomhus.

INGA-BRITT ROVA

Ledamot i kyrkofullmäktige och kyrkoråd. Kyrkvård i Tumba kyrka. Att få sjunga de älskade advents- och julsångerna är något att se fram emot. Försöker också hinna med en och annan konsert. Särskilt viktiga är de för att alla kollekter och gåvor går till behövande Botkyrkabarn.

EMELIE SIMMONS

Frilansjournalist med en bakgrund som kommunikatör i Svenska kyrkan. Hon adventsfikar varje söndag fram till jul i familjen med tända ljus och lussekatter. På julafton är det morgonjulkapp under granen, julbord och släktbesök.

ANDRÉAS LINDSTRÖM

Arbetar med kommunikation. Gärna tillsammans med idéorganisationer. Gillar att vandra på decemborgator med massor av julbelysning. Gärna med snö under fötterna. På julbordet måste det finnas rödbetor och norrländskt messmör. Ja. och julmust förstås.

Tänk dig all mat som livsmedelsbutiker slänger varje dag. Tänk dig att den maten faktiskt kommer andra människor till godo. Sedan flera år tillbaka hämtar Hela Människan mat hos olika livsmedelsbutiker. Till våren öppnar Hela Människan sin nya matbutik med låga priser.

– Det finns ett behov hos människor som inte har råd med mat för dagen, säger Fredrik Lidsell, projektledare på Hela Människan.

MAT *vinn*

TEXT: **Emelie Simmons** FOTO: **Arne Hyckenberg**

Varje dag hämtar Hela Människans kylbil upp varor från butiker i närområdet. Samarbetet har funnits i flera år och nu vill Hela Människan lyfta det till en annan nivå. I vår öppnar de en matbutik med låga priser tack vare samarbete med flera livsmedelsbutiker.

Idag är det Fredrik som kör lastbilen och hämtar maten som närmar sig bäst före-datum hos butikerna. Den ordinarie personalen är upptagen på annat håll. Han hoppar upp i den nyinförskaffade kylbilen iklädd arbetskläder och skyddsskor. Idag följer kollegan och diakonen Pontus med på turen.

– Vi har köpt kylbilen för att följa alla regler som finns för livsmedel. Vi hanterar kylvaror och ska självklart hålla högsta nivån för att bevara livsmedlen fräscht, säger Fredrik.

TA TILLVARA SVINNET

Det blir en omtumlande start för kylbilen med möte av sopbilen och felparkerade bilar som vill lämna kläder till secondhandbutiken. Efter en stund svänger Fredrik lugnt ut på gatan.

Fredrik har arbetat nästan ett år på Hela Människan i Huddinge, Botkyrka, Salem. Innan dess har han bland annat arbetat som butikschef i en matvaruaffär och projektledare. Uppdraget med att bygga upp en matvarubutik i Hela Människans regi

och att stödja målgruppen lockade och han sökte tjänsten. För att gå vidare med idén krävdes att alla huvudmännen och styrelsen var med på tåget.

– Ledningen har länge velat att Hela Människan skulle utveckla sin idé att ta vara på matsvinnet. Vi har tittat på goda exempel som DeLa-butiken inom Hela Människan i Jönköping och Stadsmissionens matmission. Vi har haft matdistribution i flera år och sett att det finns ett behov. Det finns ett behov hos människor som inte har råd med mat för dagen. Det är en blandad skara bestående av nyanlända, pensionärer, familjer och människor som finns i utsatta livssituationer och de som får försörjningsstöd, säger Fredrik och bromsar mjukt in vid ett övergångsställe.

Önskan om att ta steget vidare från att utöka secondhandbutiken till en matvaruaffär har funnits en tid i organisationen och till våren kommer kunderna kunna handla mat för en billig penning i den

nyöppnade matvarubutiken. Insamlingen av mat hos leverantörer fungerar bra. Fredrik tar nyöppnade Coop som exempel.

– De öppnade i somras och vi får bröd av dem, som annars skulle ha slängts. Nu går det till våra målgrupper genom bland annat olika kyrkor samt till Riagården, en mötesplats för hemlösa. Alla butiker har ett svinn och här får de möjligheten att göra något bra av maten som annars skulle ha slängts. Det ligger i tiden att minska klimatpåverkan, säger Fredrik.

RIS, PASTA OCH GRÖNSAKER

Första stoppet är vid Willys, runt hörnet. Här finns olika typer av mat som skänks av olika anledningar. Ris, pasta, grönsaker och dryck hamnar i de olika backarna märkta med Hela Människans klistermärke. Personalen i butiken gör tummen upp för samarbetet med Hela Människan.

– Vi gör ju detta tillsammans med personalen och butikerna, säger Fredrik.

Han lyfter upp backarna och hissar upp dem med hjälp av kylbilens bakgavellyft. Bilens termostat är inställd på fyra grader, så maten ska hålla sig till dess den når en frys eller kyl.

– Bilen är en investering för oss, vi letade länge för att det skulle bli rätt, säger han.

»Vi har haft matdistribution i flera år och sett att det finns ett behov.«

pepsi

 Hela människan
lokalsocialt ansvar

HELA MÄNNISKAN BUDGET- & ROTYNGS-SÄLLSKAP

■ Hela Människan hämtar mat hos livsmedelsbutikerna varje vecka året om. Ingen ska behöva vara utan mat. All mat delas sedan ut till fyra kyrkor samt till Riagården, en mötesplats för hemlösa.

KÄNNS BRA IN I HJÄRTAT

Fredrik kör bilen vidare till grannbutiken Coop där butikschefen Mia Andersson väntar på lastkajen.

– Hej, har vi mycket idag?, säger Fredrik.

– Ja, en kundvagn med bröd, kom in och kika, säger Mia.

Som butikschef har Mia funderat en tid vad de ska göra med överflödet som de inte kan sälja i butiken.

– När Fredrik kontaktade mig blev det en ”perfect match”. Vi jobbar ju hela tiden med att köpa in rätt mängder för att slippa slänga, men det är svårt att veta ibland. Brödet som vi bakar här i butiken går inte att sälja dagen efter. Ingen vill köpa gammalt bröd fast att det är okej att äta. Man vill ha dagsfärskt som kund, säger Mia.

Tidigare har butiken slängt ett halvt ton med bröd i soporna varje månad men nu kan de ge bort det till människor som behöver det.

– Det känns bra ända in i hjärtat, säger Mia.

HJÄLPA MÄNNISKOR ATT VÄXA

Ett av Hela Människans budskap är att nöden inte bara finns på julafton utan även den andra 364 dagarna på året. Därför hämtar de mat varje vecka året om. Ingen ska behöva vara utan mat.

– Även på sommaren hämtar vi. Vi försöker också dela upp rättvist mellan kyrkorna och Riagården. Idag fick vi många pumpor så då får nog alla varsin, säger Fredrik och ler.

På Hela Människan som är kyrkornas gemensamma sociala arbete, möts hela världen, här pratar man olika språk, har olika traditioner och tillhör olika religioner.

– Alla har sin historia, och den försöker vi fånga här. Vi kan ge ett sammanhang med vår verksamhet. Den kristna grunden är att se till människan. Vi vill hjälpa människor att växa och komma vidare

»Vi hjälper människor att bryta sin isolering, få en sysselsättning, lära sig svenska och i förlängningen finns möjlighet för dem att få jobb inom dagligvaruhandeln.«

i sina liv, säger Fredrik i bilen till nästa stopp som är ICA i Flemingsberg, femton minuter bort.

Ett 100-tal människor har sin arbetsträning, praktik eller liknande hos Hela människan idag. Därför finns ett nära samarbete mellan Arbetsförmedlingen, kommunen och Försäkringskassan.

– När vi nu expanderar med bland annat vår matbutik kan ytterligare cirka 40 personer få plats hos oss. Vi hjälper människor att bryta sin isolering, få en sysselsättning, lära sig svenska och i förlängningen finns möjlighet för dem att få jobb inom dagligvaruhandeln. Vi kommer att lära dem att hantera livsmedel till exempel. Matbutiken är ett sätt att få ut fler i arbete och kunna ge människor som lever på existensminimum en chans att köpa mat till rimliga priser, säger Fredrik.

– Det vi gör är en stor del av integration, hjälpa människor att kunna vara en del av Sverige, säger Fredrik.

ANVÄNDNING AV ALLT

Efter ICA Flemingsberg är vi tillbaka i Hela Människans lokaler. Nu ska brödpåsarna vägas och maten ska delas upp i fyra backar som strax ska ut till kyrkorna.

■ Till våren öppnar Hela Människan en matbutik med låga priser. Butiken kommer att vara öppen för alla, men de som har en tuff ekonomisk situation kommer kunna bli medlemmar och då få köpa till ett ännu lägre pris.

– 24,2 kilo bröd från Coop idag! Hälften ska läggas in i frysen till Riagårdens deltagare, säger Fredrik glatt till Pontus som genast börjar ordna med brödet.

Fredrik och Pontus har sorterat varorna och ska nu köra ut dem till kyrkorna. Första stoppet av fyra är Säbykyrkan i Salem. Där väntar diakonen Rauni Strömbäck vid dörren.

– Oh, vad roligt att ni kommer, säger hon glatt.

– Vi har användning av allt vi får, allt går till våra verksamheter. Pumpan kanske blir en lykta i barngruppen eller så får husmor hitta på en maträtt av den. Och bröd fick vi idag!

DELAR UT MATKASSAR

Varje vecka har diakonerna öppen mottagning och ger stöd på olika sätt. När barnkörerna över lägger någon av diakonerna eller volontärerna alltid fram påsar med bröd och skriver varsågod på en skylt. Resten fryses in för senare användning eller utdelning.

– Då kan de som inte har råd att köpa färskt bröd kan ta en påse, kanske göra en god smörgås när de kommer hem på kvällen. Vi har också matkassar som vi delar ut till dem som behöver. Allt vi får av Hela Människan är verkligen behövt, säger Rauni.

HOPPFULLT

Mats Wähleman är verksamhetschef på Hela Människan. Han har varit med om att bygga upp butiken och caféet. Han ser hoppfullt på den nya matbutiken och samarbetet som finns mellan Hela Människan och livsmedelsbutikerna.

– Tänk, där vi har våra lokaler idag var ett smutsigt garage, säger han och pekar på parkeringslinjerna i golvet som fortfarande finns kvar.

Hela Människans uppdrag är att arbeta för och tillsammans med människor i utsatta livssituationer. Mats menar att det kan finnas olika orsaker till att människor fallit igenom skyddsnetet.

– Fattigdomen finns här i Sverige idag, fler och fler får inte ekonomin att gå ihop. Men jag ser också att den som arbetar i vår butik kan få ett jobb i framtiden, säger Mats.

Tillbaka till Säbykyrkan. Det är dags för Fredrik och Pontus att köra vidare på rundan. Fredrik lyfter in backen i kyrkans kök och får hjälp att lägga in varorna i frysen och kyl.

– Nästa kyrka väntar på sin matback, säger han och hoppar snabbt upp i kylbilen och kör iväg.

OM HELA MÄNNISKANS NYA MATBUTIK

Alla kommer att få handla. Vem du än är och vilka orsaker du än gör det av. De som har en tuff ekonomisk situation och kanske lever på försörjningsstöd, har dålig pension mm kommer kunna bli medlemmar och då få köpa till ett ännu lägre pris. Hela Människan vill ge de som har det tufft, en ekonomisk möjlighet att köpa bra mat till låga priser och i vissa fall även få en matkasse genom diakonerna.

Den nuvarande sorteringen till secondhandbutikerna kommer att flytta till nya och större lokaler i Tullinge. Istället kommer mataffären att ta plats inne i nuvarande secondhandbutiken i Tumba på en yta av ca 100 kvadratmeter.

Visionen är att ha ett brett sortiment av basvaror, men det kommer vara beroende på vad livsmedelsbutikerna och leverantörerna skänker till Hela Människan.

Matbutiken kommer att öppna under våren.

VILL DU BIDRA TILL DEN NYA MATBUTIKEN?

Med sponsring, kunskap eller livsmedel?

Kontakta Fredrik Lidsell, 070- 73 709 49, fredrik.lidsell@helamanniskan.se

ADVENT & JUL

Söndag 1 december tänder vi det första adventsljuset. Advent rymmer både tro och traditioner. Speciellt tydligt är det i musiken som omger oss denna tid. Musik med en förmåga att skapa en speciell känsla som vi förknippar med det som hör julen till. Musik som bär på budskapet att Gud blev människa. En natt för 2 000 år sedan. Bibeln berättar att det var Gud som föddes som människa, eftersom Gud ville komma närmare mänskligheten.

Allt det som händer i advents- och juletid hittar du dygnet runt på svenskakyrkan.se/botkyrka men du kan självklart hitta det här i tidningen också! **LÄS MER PÅ SID 30-31.**

Adventsljusstakar

De adventsljusstakar vi har i våra fönster har inte någon koppling till Bibeln. De kommer i stället av en gammal tradition, då folk tände ljus i fönstren på juldagens morgon. Det gjorde man för att lysa upp vägen för dem som gick eller åkte till julottan, den gudstjänst som börjar tidigt, innan solen har gått upp.

LUCIA

Lucia är ett sicilianskt kvinnonamn som betyder den ljusa, den lysande, eller den upplysta (ljusbärskan). Namnet kommer från det lantinska ordet lux, som betyder ljus.

JULBASAR!

Lördagen 7 december slår portarna upp till årets julbasar i Ångskyrkan (Storvretsv/Toppv). En dag då du bl a kan fika gott, fynda på loppmarknaden, vinna fina priser på lotterierna och "meta" i fiskdammen. Basaren öppnar kl 11.00 men caféet öppnar redan kl 10.30. Kl 13.30 är det andakt och därefter auktion. Alla intäkter går till lokalt socialt arbete genom Hela Människan Huddinge-Botkyrka-Salem samt till internationellt hjälparbete genom EFS mission och Act Svenska kyrkan.

Juldagsmorgon

När juldagsmorgon glimmar får vi sjunga med i julpsalmerna. Julotta firas i Botkyrka kyrka, Lida idrottskyrka och Tullinge kyrka kl 07.00.

*Men ängeln sade till dem:
"Var inte rädda. Jag bär bud till
er om en stor glädje, en glädje för
hela folket. I dag har en frälsare
fötts åt er i Davids stad,
han är Messias, Herren. Och detta
är tecknet för er: ni skall finna ett
nyfött barn som är lindat och
ligger i en krubba.»*

I VÄNTANS TIDER

Vi väntar. I bilkön. I väntrummet. I telefonkön. På tunnelbanan. Vi väntar på den rätta. På antagningsbeskedet. På att konserten ska börja. På lottovinsten.

Vi väntar på maten. På kompiserna. På att det ska nappa. På bättre tider.

Ibland väntar vi bara en kort stund. Andra gånger kan det kännas som att vi har väntat hela livet.

Väntan gör oss frustrerade. Väntan skapar oro. Väntan gör oss pirriga. Väntan skapar framtidstro.

Väntan ger oss tid att tänka. Ibland tar vi den medvetet. Ibland får vi den omedvetet.

Väntan är granne med förväntan. Och snart börjar den stora "förväntanstiden".

Med start på första advent räknar vi ned. Vi öppnar lucka för lucka. Vi gör små stopp under vår väntan. Lucia. Julsånger. Pepparkaksbak. Julblommor. Och rätt som det är så öppnar vi lucka 24.

När vintern är som mörkast bryter ljuset igenom. Vi har väntat och räknat ned.

Ordet advent betyder ankomst. Adventstiden firar vi inför julen då Gud kommer till världen och föds som barnet Jesus.

Vad väntar du på?

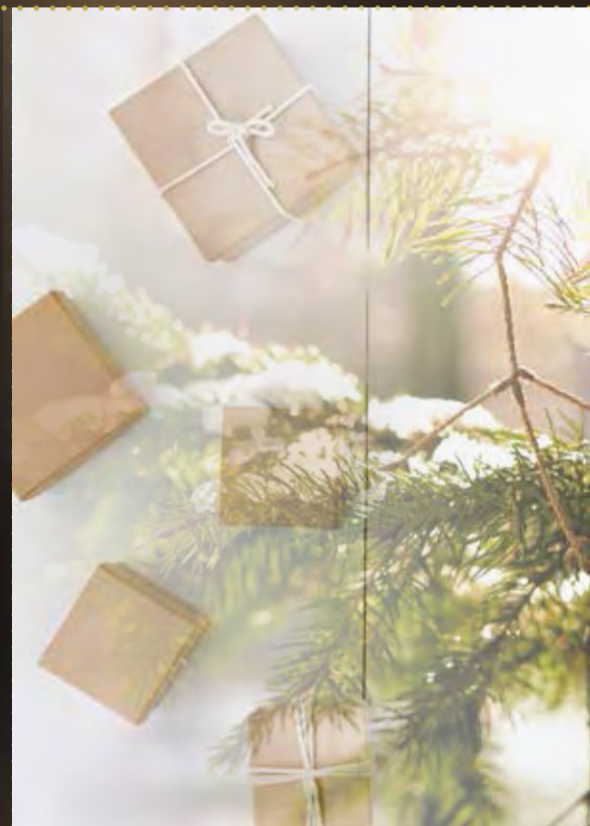
STJÄRNAN

Adventsstjärnorna som lyser i många fönster påminner om stjärnan som lyste ovanför stallet i Betlehem där Jesus föddes.

DANSLEKAR, KÖTTBULLAR & JULSÅNGER!

Firar du jul på egen hand eller kanske inte alls?

För sjunde året ordnas "Jul i gemenskap", tre timmar med julmat, julgodis, julmusik och julkrubba, för stora och små, i Tumba kyrka på julafton kl 13.00-16.00 Alla är välkomna! Anmäl gärna om du/ni kommer till Carl-Johan Rapp Freed, 08-534 709 45 eller carl-johan.freed@helamanniskan.se Välkommen att fira jul tillsammans!

Julklappar

Ordet julklapp kommer från 1600-talet då det fanns en tradition i Sverige av att knacka (eller klappa) högt på dörren till ett hus och sedan slänga in ett vedträ eller en annan skämtpresent.

DUBBELT

julfirande

Hemma hos Sanja Najic firar man två julaftnar. En svensk och en serbisk. Vi får följa familjen i deras serbiskt ortodoxa julfirande.

TEXT: Emelie Simmons FOTO: Arne Hyckenberg

Sanja Najic älskar att julpynta. Hon börjar redan vid första advent och ser till att familjens hus i Södertälje kommer i riktig julstämning. Sedan börjar förberedelserna inför firandet med den svenska julen och den serbisk ortodoxa julen.

– Vi började fira två julaftnar när barnen föddes. Det är viktigt för oss att vi bär med oss vår serbiska tradition även om den svenska julen är minst lika viktigt, säger Sanja.

SYMBOLISKT BRÖD

Sanja står vid bänken, iklädd juligt köksförkläde och knådar degen till brödet som är symboliskt på det serbiskt ortodoxa julbordet. Hon delar degen i flera mindre bitar, rullar dem omsorgsfullt och flätar dem. Därefter lägger hon degen i formen och dekorerar med flätor och degplattor med stämplade bokstäver från kyrilliska alfabetet.

– Det är viktigt att brödet blir vackert. Mitt är inte lika fint som andras, säger hon och visar bilder på telefonen hur ett riktigt vackert bröd kan se ut.

Brödet bakas på rent vetemjöl och precis innan hon sätter in brödet i ugnen petar hon ner ett guldmynt.

– Den som får myntet blir såklart jätteglad, när pojkarna var små stoppade jag i två guldmynt så att ingen skulle bli ledsen, säger hon och skrattar.

Om den serbiska julafton infaller på en vardag så arbetar Sanja oftast. Då stiger hon upp i ottan för att hinna baka, andra år är hon ledig från jobbet som ekonom i Botkyrka församling och har mer tid.

■ I det nybakade brödet finns en guldpeng. Spänningen är lika stor varje år vem som ska få den. När barnen var små la Sanja in flera guldpengar. Brödet välsignas av den äldste mannen i familjen, en tradition som sträcker sig långt tillbaka i det serbisk ortodoxa julfrändet.

»Två julfiranden med olika typer av julmat och seder gör att det kan bli lätt hektiskt, men det är bara roligt.«

– Förutom att det ska vara väljast ska det komma från ugnen direkt till middagsbordet. Det kan ju vara lite stressigt vissa år beroende på hur dagen ser ut, säger Sanja men ser inte speciellt bekymrad ut. Hon gillar att laga mat och baka.

– Två julfiranden med olika typer av julmat och seder gör att det kan bli lätt hektiskt, men det är bara roligt, säger Sanja.

HELA JULPAKETET

Både Sanja och hennes man Stevan Olic kommer från Serbien, Sanja kom till Sverige som treåring, och på den tiden firade Sanjas familj inte jul över huvudtaget.

– Mina föräldrar hade levt i ett kommunistiskt land där religiös tro bestraffades av samhället, även om det inte var olagligt, säger hon.

När Sanja började gå på förskolan hörde hon talas om tomten och alla paketerna. Hon minns att hon grät första julen i Sverige eftersom hon aldrig fick några julklappar av tomten.

– Då bestämde mina föräldrar att de skulle börja fira den svenska julen på julafton med tomte, julmat och julklappar, hela paketet, säger hon.

Stevan kom till Sverige när han var 35 år, han är född i Serbien, men familjen härstammar från Bosnien. Han har till skillnad från Sanja firat serbisk ortodox jul i sin familj med traditioner som sträcker sig långt bak i tiden. Sanja och Stevan har varit ett par sedan 2005 och har tillsammans barnen Oliver, 9 år och Nikola, 11 år. I samband med att barnen föddes började familjen fira den serbisk ortodoxa julen som infaller på kvällen den sjätte januari och sträcker sig till den sjunde januari.

– Vi är måna om att lära barnen vårt ursprung och våra traditioner, känner man till sina egna rötter och traditioner och respekterar dem, då kommer man kunna respektera även andras, säger Stevan.

KONTAKT MED RÖTTERNA

Hemma i familjen pratar de serbiska.

– Språket är en del av identiteten och kontakten med våra rötter. Liksom vårt hus som vi har i byn jag kommer ifrån, säger Stevan.

Han fiskar upp mobilen från fickan och visar bilder från hembyn i Serbien med 3 000 invånare. Huset där besöks regelbundet.

– Landskapet ser ungefär ut som i Skåne. En å rinner genom byn, det är där vi badar på somrarna säger han och tittar längtande på en av bilderna på huset.

Pojkarna dansar även folkdans i en serbisk kulturförening i Södertälje.

– Det är ett sätt för oss att ha kontakt med andra serber och den serbiska kulturen när vi är i Sverige, säger Stevan.

Den serbisk ortodoxa julen börjar med gudstjänst den sjätte januari klockan tio på kvällen.

– Det är en lång gudstjänst där man står hela tiden, så när barnen var små fick de vara hemma, säger hon.

Vid midnatt slutar gudstjänsten. I Serbien bjuds gudstjänstbesökarna på varmt, kryddat vin utanför kyrkan. Samtidigt eldar man ekgrenar. Eken står för det goda, fruktsamhet, en god skörd och bättre hälsa i familjen. Är familjen hemma i Södertälje eldar man den köpta ekgrenen i kaminen.

Middagen inleds med att de går runt bordet och hälsar på varandra och säger frasen Jesus är född, på serbiska "Hristos se rodi". Efter det välsignar den äldsta mannen i familjen brödet och läser bönen Fader vår ungefär som en bordsbön.

Efter det tänder den äldsta mannen i familjen det stora vaxljuset.

GRILLAT LAMM

Maten består av kycklingsoppa på klar buljong med hemmagjorda nudlar. Därefter äter de lamm med olika tillbehör och de vuxna dricker vin och rakija, en form av brännvin som är gjort på exempelvis plommon, aprikos eller kvitten.

Sanja tar fram ett paket med stora plattor av smörgåsrån som ska fyllas med en söt massa av mjölk, valnötter och socker.

– Det tar lite tid eftersom blandningen ska puttra i tre timmar. Men det är så gott att äta, säger hon.

– Mums, säger Nicolas och kikar på kexet som ligger i sin förpackning.

– Oliver gillar inte sötsaker så mycket utan mest maten, säger Nikola om sin lillebror.

– Jag älskar grillat lamm som vi får på julafton, säger han.

Sanja tar fram nudelburken och Oliver tittar längtande efter den.

– Kycklingsoppa med nudlar passar en söndagsmiddag också, säger hon och skrattar.

Men även den svenska julmaten är viktig för familjen. Oftast firar de med Sanjas sväger, som är svensk, och hans familj och äter ett julbord lagat från grunden.

– Jag älskar julskinkan och Janssons frestelse. En smörgås med nygriljerad julskinka och glögg till första advent är ett måste, säger hon.

BONUS MED TVÅ JULAR

Att fira jul två gånger är en bonus tycker både Oliver och Nikola.

– Vi får presenter flera gånger, menar de båda.

– Ja, att önska sig kostar inget, säger både Sanja och Stevan samtidigt och skrattar.

– På julafton har barnen fått flera presenter eftersom de firar med de svenska kusinerna, och på den serbisk ortodoxa julafton får den en present, kanske lite större, säger Stevan.

I år kommer familjen att vara i sitt hus i Serbien hela jullovet. Sanja kommer packa ner julskinkan, sillen och vörtbrödet. Den serbiska släkten har inget emot att fira den svenska julen.

– Men för dem är vörtbrödet nästan som en dessert, eftersom det är så sött, säger Sanja.

LÅNG TRADITION

Brödet har varit inne i ugnen i nästan en timme och fått en gyllenbrun färg. Sanja tar grytlapparna och lyfter ut den till bänken. Oliver vill smaka på en gång.

– Akta, det är varmt. Men ni ska få smaka lite senare, lovar hon.

Familjen värnar om traditioner och brödet är en viktig symbol för hela familjen. Stevans farfar bröt brödet på julafton och hade samma traditioner som de har idag.

– Och min farfars far gjorde samma sak, det är viktigt att föra traditionen vidare, säger Stevan.

»Vi är måna om att lära barnen vårt ursprung och våra traditioner, känner man till sina egna rötter och traditioner och respekterar dem, då kommer man kunna respektera även andras.«

■ Familjen firar både svensk och serbisk ortodox jul. Sanja älskar att julpynta och börjar redan vid första advent.

Jesus sa om sig själv: Jag är vägen sanningen och livet. Vägen kallade sig också den första kristna gemenskapen. Korset som ofta bärs i kyrkliga processioner kan ses som en symbol för vår vandring i och genom världen med tron som kompass.

FOTO: Arne Hyckenberg

Den ringer in till gudstjänst och för att meddela om sorg eller faror. Kyrkklockans historia är lång.

TEXT Daniel Claesson FOTO Arne Hyckenberg

I ITALIEN SEDAN ÅR 535

Ingen vet riktigt när det första timglas uppfinns. Det spekuleras i att det kom till på 1000-talet, andra säger att det uppfinns redan på 900-talet. Det äldsta beviset på ett timglas finns i en tavla målad av den italienska konstnären Ambrogio Lorenzetti 1328.

I SVERIGE SEDAN 800-TALET

Kyrkklockorna kom till Sverige först under 800-talet. En kyrka som byggdes i staden Birka i början av 800-talet hade en liten klocka vid altaret och en större uppe i kyrktornet.

PÅMINNER OM GUDSTJÄNSTEN

Kyrkklockan ringer på söndagar för att markera början av en gudstjänst. Traditionellt ringer klockan först en timme före gudstjänsten och sedan en andra gång en halvtimme innan gudstjänsten. På så sätt kan församlingsbor veta hur lång tid det är kvar tills gudstjänsten börjar.

FRÅN HAND- TILL MASKINKRAFT

Förr i tiden var alla kyrkklockor helt manuella. Den som hade i uppgift att ringa i klockan fick ofta titeln Klockare. Förutom att ringa i kyrkklockan kunde en *klockare* arbeta som vaktmästare, organist eller skollärare. Nu för tiden är många kyrkklockor moderniserade och ringer med hjälp av maskinkraft. Men fortfarande är vissa kyrkklockor helt manuella, till exempel klockan vid Lida idrottskyrka.

RINGER IN HELGEN

En annan uppgift för kyrkklockan är att ringa kl 18.00 på lördagskvällen. Detta markerar nämligen starten på helgen och den vilodag som väntar. Traditionellt har man i Sverige nämligen räknat att en ny dag börjar när det blev mörkt, vilket då innebär att söndagen skulle börja runt kl 18 på lördagskvällen.

VARNAR FÖR FAROR

Förutom att ringa till gudstjänst och till minne av dem som dött så har kyrkklockor tidigare även använts för att varna folk vid faror, till exempel om en brand brutit ut eller en fiende är på väg.

SJÄLARINGNING

Kyrkklockan ringer ofta även under gudstjänsten. Efter att prästen har läst upp namnen på församlingsbor som har dött låter man kyrkklockorna ringa till minne av den döde. Detta kallas *själaringning*. I samband med detta tänder församlingen även ett ljus för den avlidne.

Det susar genom livets strid OCH ANDRA JULPSALMER

TEXT: Elin Belani FOTO: Unsplash

Elin Belani är musiker i Ängskyrkan och skickar via julpsalmerna en påminnelse om julens egentliga budskap.

Redan i september börjar jag längta efter julen. Det är inte bara efter glögg och pepparkakor utan främst efter all musik. När jag var yngre var det under den tiden som kören jag var med i började öva inför första advent och Lucia. Att få vara med i ett maffigt och finstämt luciatåg är något jag tycker alla borde pröva på.

I vuxen ålder så sjunger jag inte lika mycket luciasånger men desto mer julpsalmer. Det kan ju bero på mitt yrkesval men jag tror också att många av de julpsalmer som vi sjunger får oss att längta efter frid. Frid finns det inte så mycket av hos den moderna människan. *Stilla natt, heliga natt. Allt är frid...* Nja, snarare somnar vi helt utslagna efter att ha tryckt i oss mat hela dagen och flängt runt hos släkt och vänner. *När juldagsmorgon glimmar, jag vill till stallet gå...* Kanske om några timmar...

Kanske är det därför vi jäktar så inför julen? Vi tror att om allt är perfekt så infinner sig friden, men så tror jag inte det funkar. Varför skulle vår kung komma till oss som ett litet barn i ett fattigt stall? Jo, för att storhet och härlighet inte handlar om dyra saker eller ett välstädat hem. Det handlar om godhet och nåd. *Ett barn är fött på denna dag, så var Guds välbehag.* I andra versen: *Om världen ännu större var, av guld och pärlor klar, så vore den dock alltför klen, till säng åt dig allen. Dock vilar du i ringhet klädd på fattigdomens bädd.* Varför? För att vi inte ska mäta rikedom på det sättet. Gud försöker säga oss något här. I psalmen *Lyss till änglasångens*

ord så sjunger vi lite senare i versen; *Han som fötts i Betlehem är vår frälsare och vän.* Sen när är en kung och ledare vår vän? Kanske för att det är så vi bör se på varandra. Ett annat exempel är i psalmen *Ej upplysta gårdar.* I sista versen sjunger vi; *Sin kärlek så skyddslös Gud världen förtror. Som barnet i krubban Han här bland oss bor.* Vi kanske också förtroligt bara borde ge?

Den julpsalm som är starkast för mig är *Det susar genom livets strid.* Under hösten 2015 hade vi i Sverige en stor flyktingkris då det kom väldigt många på en och samma gång som behövde vår hjälp. Lagom till första advent annonseras åtgärder som ska göra det svårare för människor på flykt att ta sig till Sverige. Det var en sorglig dag. När jag sen på söndagen satt och sjöng *Det susar genom livets strid* och med det orden *O mänsklighet ställ dörrn på glänt...* Då blev Guds julbudskap lite tydligare. Jag säger inte att det är lätt, det är jättesvårt.

Men när orgeln börjar spela på den första psalmen på första advent som troligtvis är 103. Ställ dig då upp och sjung: *Bereden väg för Herran! Berg sjunken djup, stå upp!* Våga tro att Gud talar till oss via psalmen. Gör sen som du sjunger; *riv dina murar, öppna ditt hjärta för Gud, dina medmänniskor och dig själv.* Kom igen, vi försöker! *Kristus kommer Davids son, konung utan like.* Ondskans välde mörkrets makt bävar för hans rike.

Glöm inte heller; Fröjda dig, det är advent!

I VILKEN TID LEVER VI?

TEXT: Peter Johansson, präst FOTO: Unsplash

Augustinus, biskop och kyrkolärare från 300-talet, lär ha sagt: Vad är tid? Om ingen frågar mig så vet jag det. Men om jag vill förklara för någon som frågar mig så vet jag helt enkelt inte.

På Wikipedia görs det ändå ett försök: ”Tid är en grundläggande dimension i vår tillvaro som gör att vi kan beskriva händelser i vad som har skett, vad som sker nu och vad som kommer att hända senare, det vill säga ge en ordnad följd, en sekvens, av händelser.”

HJÄLP AV ANDRA

Människan kan beskriva vad som skett utifrån hur vi uppfattat det som blivit historia. Vi kan spekulera i vad vi tror kommer att hända. Vi vet att vi lever våra liv i en tidsrymd som vi mäter i dagar och år och som nästa alla önskar vore fler.

Ofta tänker jag att livet är alldeles för kort för att själv upptäcka alla de erfarenheter som livet gör möjligt. Jag behöver hjälp av andra, de som levt före och de som lever nu, för att själv kunna upptäcka livet.

De verkligt långa perspektiven i jordens mer än fyra miljarder års historia har forskare delat in tiden i olika perioder med namn som krita, kambrium, jura och så vidare. Så sent som år 2000, när det stod klart att människans sätt att leva hotar henne själv, kom ett nytt namnförslag i raden över olika perioder. Antropocen är namnförslaget på den tid vi lever just nu. Namnet kom upp som uttryck för att människan är den som påverkar vår jord mest just nu. Men kanske namnet också kan associeras till att människan också har makten att förändra till det bättre.

TRE GOOGLESVAR

Jag ”googlade” frågan: *I vilket tid lever vi?* Den första träffen gick till en predikan, den andra till en e-bok och den tredje till en blogg. Tre träffar med olika svar som jag tänker tangerar varandra och som kort kan sammanfattas så här:

1. *En tid då utmaningarna vi ställs inför ser ut att skapa en uppgivenhet som leder till en polarisering i samhället vilket skapar motsättningar och gör oss handlingsförlamade.*

2. *Den bloggande, twittrande, sms:ande, mejlande, informella tiden exponerar oss för många andras*

”sanningar”, åsikter och verklighet på ett sätt som gör oss blinda för vart vi själva är på väg.

3. *Bryr vi oss längre? Kan vi fördrö varandra fast vi inte delar uppfattningarna om livet? Väljer vi att blunda för behovet av kärlek och omsorgen om varandra för att det helt enkelt är bekvämare så?*

Ser man till min enkla sökning på internet om den tid vi just nu lever i så verkar människans makt göra henne förvirrad och handlingsförlamad. Lever vi i en tid då vi har slutat bry oss om andra för att det är bekvämt för oss själva? Kanske speglar svaren ett missmod som just nu ser ut att koppla sitt grepp om vår tid. Ändå minns jag själv, för bara några decennier sedan, dåtidens tankar som gav människor hopp om en bättre värld när murar rasade och diktaturer föll.

I ETT STÖRRE SAMMANHANG

Googles sökmotor har troligen redan en kunskap om vad som intresserar mig eftersom två av tre träffar i topp hänvisar till skribenter som skriver utifrån religiösa perspektiv. Jag vill tro att Bibelns berättelser också är dåtidens tankar som fortfarande idag kan ge människor hopp om en bättre tillvaro här på jorden. Min uppgift här är att också fundera kring tiden utifrån en av Bibelns berättelser – den om bröllopet i Kana.

I Bibeln finns en form av berättande där våra liv sätts i ett större sammanhang som går utöver den tid vi själva lever här på jorden. Jag tänker att människan alltid har använt sig av berättelser som hjälper henne att reflektera kring erfarenheten om vad vi som människor förmår göra, vad vi har svårt att klara av och vad det är vi kan sträva mot. Bibelns berättelser har gett människan perspektiv på vem hon är och vad livet ger oss i en vidare betydelse än det som rör sig kring vår egen berättelse om livet. Om tiden just nu skapar rädslor så tror jag människor behöver berättelser som ger kraft, glädje och en ny tro på vad människor förmår göra tillsammans. Berättelser ger oss flera teman som handlar om människans befrielse och räddning.

VATTEN BLIR TILL VIN

Ni minns och kan säkert berättelsen om bröllopet i Kana. Vatten blir till vin. Evangelisten Johannes

berättar i sitt andra kapitel om ett bröllop där vinet tog slut men Jesus ser till att det vatten som renar blir till glädje och gott vin i mängder. I berättelsen finns två tidsangivelser, ”På tredje dagen” och Jesu ord – ”Min stund har inte kommit än”. Tidsangivelserna pekar framåt men också på stunden då bröllopfesten äger rum. Jesus första under sker på tredje dagen i berättelsen. Samma tidsrymd som anges när Jesus senare i evangeliet uppstår från de döda och uppenbarade sin härlighet.

Det som sker där i Kana har tolkats som en föräning om det som väntar i berättelsen samtidigt som ett under redan sker. Det rika bildspråket gör att berättelsen inbjuder till fördjupning. Det överflödande vinet av god kvalitet är en mycket använd bild för goda tider. Bröllopet blir en sinnebild för ”den messianska tiden”. Kort förklarar kan den messianska tiden inom judendomen sägas var en tros erfarenhet att den härlighet som skall komma redan nu kan förvandla människans tillvaro. På liknande sätt kan den messianska tiden inom kristen tro erfaras i vetskap om att härligheten redan existerar genom tron på Jesus Kristus.

MÖJLIGHETENS TID

Kanske går det att närma sig tanken om en messiansk tid om vi slutar tänka kring tiden enbart som en ordnad följd av händelser. Den messianska tiden hör heller inte samman med de religiösa beskrivningar som berättar om vad som kommer hända vid tidens slut. Istället ges människan möjlighet att i vår egen tid, den som vi känner till och lever i, medverka till att i varje stund göra det goda som jordens skapare redan har ordnat för. I tankarna om en messiansk tid så ryms alltså föreställningen att tron hjälper människorna att själva ständigt medverka till den rättvisa där livet kommer bevaras för framtiden.

Utan att se förbi vår ändlighet kan tankarna kring den messianska tiden bli till hjälp att påminna oss om att vi alla tillhör den mänskighet som fått den unika möjligheten att genom livet upptäcka kärleken och glädjen och att ge vidare möjligheten till liv för kommande generationer. Det är i den möjlighetens tid vi fortfarande alla lever våra liv en liten stund.

”UTBILDNING är ett vapen för oss flickor”

– Allt börjar med utbildning. För om vi inte vet om vilka rättigheter vi har, hur ska vi då kunna förändra våra liv. Med utbildning kan vi bestämma mer över våra liv, säger femtonåriga Mariam som lever i ett av Kairos slumområden.

TEXT: Martina Croner FOTO: Magnus Aronsson

Kontraster blir tydliga i en storstad som Kairo. Överdådlig lyx kan bo granne med djupaste fattigdom. Parallella världar existerar sida vid sida och överallt pågår livet för de 20 miljoner människor som bor här. Mitt på en av de jordtrampade gränderna i Al-Khousous, ett av Kairos slumområden, står femtonåriga Mariam med armarna i kors. Hon pratar om skolan som om det gällde livet. Och det gör det också.

– Utbildning är ett vapen för oss flickor. Med den kan vi bestämma mer över våra liv, säger hon. Samtidigt som rätten till utbildning är en självklarhet för många är den något som ännu fler måste kämpa hårt för. Ofta är det extra tufft om du är flicka. Diskrimineringen av flickor och kvinnor är både utbredd och normaliserad i många samhällen och får konsekvenser genom hela livet. Framförallt gäller det fattigare områden där utbildningsnivån är låg. Där väntar äktenskap och barnafödande för flickorna och då behövs ingen utbildning. Åtminstone är det vad flera av flickornas föräldrar berättar.

MAMMA EN HJÄLTE

Doften av sopor förstärks i den stekheta solen. Längs de trånga gränderna flockas flugor. Mariam går in genom en blå port och uppför stentrappan som leder in i lokalen. Hit kommer hon flera gånger i veckan för att få hjälp med skolan. Det är Act Svenska kyrkans systerkyrka här i Kairo som driver centret. Projektet kallas ”Bless” och finns över hela Egypten. Det innefattar utbildning, hälsa, rådgivning och ekonomiskt stöd för de mest utsatta.

Idag har ett femtiotal kvinnor och barn samlats på en yta som inte är större än en trerummare på sextio kvadrat. I ett av rummen står Mariams två systrar vid en whiteboard-tavla och övar på att skriva. Tioåriga Amed skriver först och åttaåriga Marina härmar efter. De skriver och suddar, skriver och suddar. Amed gillar att hjälpa sin syster med skolan. Hon funderar på att utbilda sig till lärare. Lillasyster vet redan att hon vill bli polis.

Sedan ett år tillbaka får Mariams familj stöd genom Bless. Mamma Abir, som för ett år sedan inte kunde läsa och skriva, har utbildat sig till sömmerska och har tagit mikrolån för att kunna köpa in sin första symaskin. Att Abir fått möjlighet att utbilda

sig genom Bless har varit viktigt, både för henne själv och för hela familjen.

– Mamma är min hjälte. Hon kämpar för mig och mina systrar, att vi ska kunna göra det vi vill. Det fick aldrig hon. Hon var lika gammal som jag när hon gifte sig. Femton år. Och hon fick mig när hon var sexton. Det är roligt att se henne så glad och stolt nu, säger Mariam.

TICKANDE BOMB

I Egypten finns en lag som säger att alla barn måste gå i skolan upp till tolv års ålder. Men den lagen efterlevs inte. Den dramatiska befolkningsökningen är en tickande bomb och ett utbrett problem är att många barn och vuxna som bor i områden som Al-Khousous saknar födelsebevis eller annan identitetshandling.

Bakom den offentliga befolkningsstatistiken göms ett stort mörkertal. Som papperslös blir du en skuggfigur i samhället och har inte rätt att gå i skolan, få vård eller ekonomiskt stöd. I områden där utbildningsnivån är låg eller obefintlig finns också en stor utmaning i att öka kunskapen och medvetenheten bland människor om att utbildning är viktigt. Det blir heller inga konsekvenser för de föräldrar som av olika skäl inte låter sina barn gå i skolan.

90 ELEVER I EN KLASS

Mariam har haft tur som har en mamma som tycker att utbildning är viktigt, men situationen är tuff. I hennes klass går 90 elever. En ensam lärare undervisar och chansen att lära sig något är lika med noll, menar hon.

– Om du ska få en bra utbildning måste dina föräldrar betala för privatlektioner, eller för privatskola. Det gör mig så arg. Jag tycker det är orättvist att jag som vill lära mig saker straffas för att jag är fattig.

Hon har fått kämpa hårt på egen hand för att klara skolan och upplever hur hon gång på gång blivit orättvist bedömd på prov och läxförhör. Där har ilskan blivit en drivkraft att kämpa vidare i stunder hon velat ge upp. Bless nystartade center i Al-Khousous betyder mycket för Mariam.

– Bless har hjälpt mig jättemycket. Inte bara med skolan, utan med andra saker också. Jag är gladare och tror mer på mig själv nu. Jag vet att jag kan.

VILL MÖTA MÄNNISKOR

För Mariam är det inte aktuellt att vare sig gifta sig eller skaffa barn, åtminstone inte än på ett tag. Utbildningen kommer först. Den är livsviktig, inte bara för henne utan för hela hennes familj. Tillsammans med sin mamma kämpar hon nu för att hennes systrar ska få gå i en bättre skola än den hon själv går i.

– Allt börjar med utbildning. För om vi inte vet om vilka rättigheter vi har, hur ska vi då kunna förändra våra liv.

Mariam vill fortsätta studera om hon får möjlighet. Hon gillar språk och vill lära sig engelska, tyska och franska. Målet är att jobba med turism eller som flygvärdinna.

– Jag vill möta människor, se och uppleva nya platser i världen. En dag ska jag stå på toppen av Eiffeltornet och se ut över Paris.

- Svenska kyrkan har bytt namn på sin internationella verksamhet till Act Svenska kyrkan.
- Act Svenska kyrkan är medlem i ACT-alliansen, ett unikt nätverk mellan kyrkor och organisationer för katastrofinsatser, utvecklings- och påverkansarbete.
- ACT-alliansen har drygt 150 medlemsorganisationer världen över. När en katastrof inträffar kan vi vara snabbt på plats och ge stöd åt drabbade.

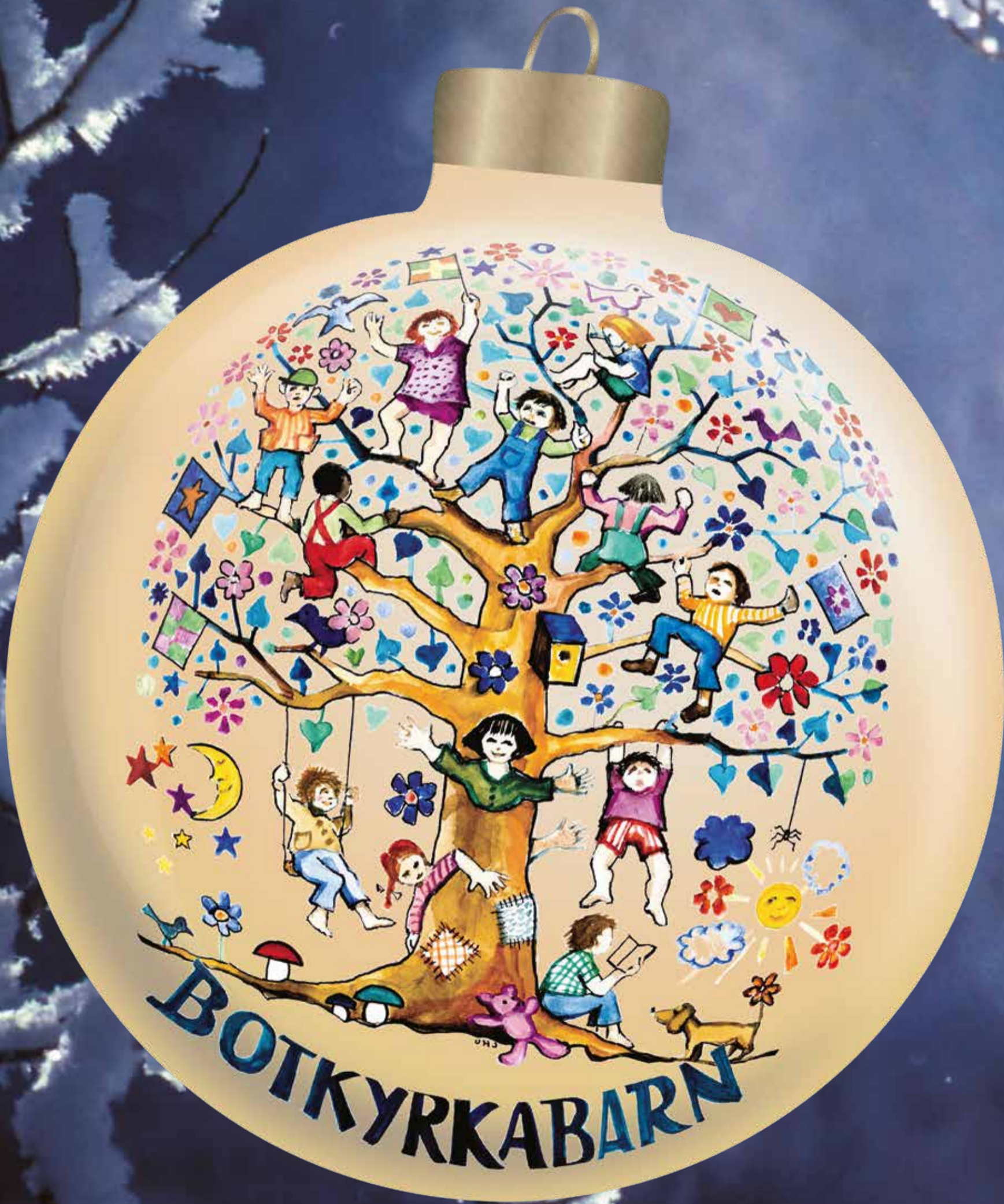
SKÄNK EN GÅVA VIA SWISH
Vårt swishnummer är: 9001223

GE GÅVOR MED SMS
Sms:a LIV till 72905
så ger du 100 kr

Läs mer: svenskakyrkan.se/act

act
Svenska kyrkan

KAMPANJEN

Botkyrkabarn återvänder

Botkyrka församlings insamlingskampanj Botkyrkabarn drog förra året in över 50 000 kronor till lokala barnfamiljer i behov av ekonomiskt stöd. Även i år samlar vi in pengar till detta i samband med advents- och julkonserter.

Årets insamlingskampanj startar lördag 30 november och pågår till och med trettonhelgen. Du som vill skänka pengar till Botkyrkabarn kan ge kollekt i samband

med många konserter och annan verksamhet i församlingen.

Då går det också att köpa tygkassar med mera. Alla intäkter från försäljningen går till kampanjen.

SWISHA EN GÅVA

Självklart går det även bra att swisha pengar till Botkyrkabarn. Skicka valfritt belopp till 123 677 66 37.

Vill du ge bort en gåva till Botkyrkabarn i julklapp till någon? Medarbetare i församlingens kyrkor har gåvobevis som du kan ge bort.

Alla pengar som kommer in till kampanjen kommer, med start i

januari, att delas ut till barnfamiljer i Botkyrka som har en begränsad ekonomi. Januari är ofta en av de fattigaste månaderna på året och då är det extra svårt att få vardagen att gå ihop.

Församlingens diakoner sköter utdelningen av pengarna från Botkyrkabarn.

Julkonserter med insamling till BOTKYRKABARN

JULSÅNGER

Lördag 30 november 13.00 i Tumba centrum

MUSIKGUDSTJÄNST MED FACKELTÅG

Söndag 1 december 16.00 i Ängskyrkan

VI SJUNGER IN JULEN

Söndag 8 december 18.00 i Ängskyrkan

TÄND ETT LJUS OCH LÅT DET BRINNA

Torsdag 12 december 18.00 i Tumba kyrka

LUCIAGUDSTJÄNST

Fredag 13 december 18.00 i Ängskyrkan

LUCIAKONSERT

Lördag 14 december 16.00 i Tullinge kyrka

Gratisbiljett behövs, se mer info på vår hemsida

HÄNDELS MESSIAS, UR DEL I-III

Söndag 15 december 16.00 i Botkyrka kyrka

VACKRASTE JULSÅNGERNA PÅ FINSKA

Söndag 15 december 16.00 i Ljusets kyrka

LUCIAKONSERT

Söndag 15 december 16.00 i Tullinge kyrka

Gratisbiljett behövs, se mer info på vår hemsida

O MAGNUM MYSTERIUM - JULKONSERT

Söndag 22 december 16.00 i Tumba kyrka

JULKONSERT

Söndag 22 december 18.00 i Tullinge kyrka

KONSERT MED KAMMARKÖREN

Torsdag 26 december 16.00 i Tullinge kyrka

Vid Botkyrka församlings decemberkonserter kraftsamlar vi tillsammans för att göra skillnad för barn här där vi bor och rör oss – för Botkyrkabarn. Njut av julens vackraste musik och bidra samtidigt till ett bättre 2020 för barnfamiljer i utsatthet. Kampanjen heter Botkyrkabarn.

■ Hädanefter i Botkyrka

Beatrice Lönnqvist, Botkyrka församlings kyrkoherde vill att alla ska kunna ta del av hennes vardag och se hur det är att vara kyrkoherde. På instagram-kontot @hadanefteribotkyrka, delar hon bilder och tankar från livet i Botkyrka.

■ Följ Beatrice Lönnqvist på instagram:
@hadanefteribotkyrka

Foto: @hadanefteribotkyrka

■ Gör ditt eget kalendarium

Vill du delta i en gudstjänst, besöka ett musik- eller kulturevenemang, en öppen förskola, ett café eller delta i en pilgrimsvandring? Nu kan du skapa ditt eget kalendarium med de aktiviteter som intresserar dig från församlingar i hela Stockholms stift. Resultatet presenteras i en pdf som kan sparas eller skrivas ut.

■ Du når denna tjänst på svenskakyrkan.se/stockholmsstift/kalendarium.

Foto: Unsplash

■ Behöver du någon att prata med? Ta kontakt med någon av församlingens präster eller diakoner, så bokar vi in ett enskilt samtal. Du kan ringa Botkyrka församlingsexpedition, 08-530 222 00 för att få kontaktuppgifter.

Någon att tala med

Alla har saker och händelser som det hjälper att få prata med någon om. Då är det viktigt att det finns någon som orkar lyssna och som inte blir chockerad eller moraliserar.

Självvård är det traditionella namnet för samtal under tystnadsplikt med präst eller diakon. Självvårdssamtal kan handla om allt mellan himmel och

jord och behöver inte vara av specifikt "själslig" eller "andlig" natur. Allt mänskligt är lika viktigt.

TYSTNADSPLIKT

Allt som sägs under självvårdssamtal behandlas under tystnadsplikt. Självvård är kostnadsfri och vanligtvis kan du snabbt få en tid för samtal med någon av församlingens präster eller diakoner. Det

finns inga krav på att du ska kalla dig kristen eller vara medlem i Svenska kyrkan.

Behöver du någon att prata med? Ta kontakt med någon av församlingens präster eller diakoner, så bokar vi in ett enskilt samtal.

Du kan ringa Botkyrka församlingsexpedition, 08-530 222 00 för att få kontaktuppgifter.

När du är utomlands

Semesterresa? Jobba utomlands? Kanske har du någon i familjen som bor utomlands eller är backpacker? Svenska kyrkan i utlandet har församlingar på drygt 40 orter.

Svenska kyrkan i utlandet (tidigare ofta kallad SKUT) finns för dig på ytterligare ett hundratal platser runt om i världen. Svenska kyrkan utomlands finns för dig när du är turist, utbytesstudent,

au-pair, arbetar i ett svenskt företag utomlands eller av andra skäl bor eller arbetar utomlands kortare eller längre tid.

Via Svenska kyrkan i utlandet kan man lära känna nya vänner och uppleva gemenskap och trygghet men också, inte minst lika viktigt, dela sorg och få stöd i svåra stunder. Eller kanske bara äta en kanelbulle.

Läs mer på www.svenskakyrkan.se/utlandet

Nyhetsbrev

Vill du ha information om kommande gudstjänster, konserter och annan verksamhet i Botkyrka församling?

Fyll i formuläret på www.svenskakyrkan.se/botkyrka/nyhetsbrev för att börja prenumerera på vårt nyhetsbrev, helt kostnadsfritt. Du får ett brev ungefär en gång i månaden om de kyrkor du väljer.

■ **Sjung på Centralen**

För sjunde året i rad kommer sången att fylla centralhallen på Stockholms Centralstation. Allsångsledare är domkyrkokantor Gary Graden, som tillsammans med domkyrkoorganist Mattias Wager får musiken att lyfta under valven.

På programmet står de mest älskade och populära julsångerna. Alla som vill kan vara med och sjunga. Inga noter behövs. Textmaterialet finns på bildskärm.

■ **Tisdag 3 december kl 17.00, Stockholms centralstation**

Foto: Andreas Lindström

Tips: Ladda ner appen Kyrkguiden i din telefon för information om andakter/gudstjänster/mässor.

Foto: Unsplash

JUL I GEMENSKAP

På julafton är det "Jul i gemenskap", tre timmar med julmat, julgodis, julmusik och julkrubba för stora och små i Tumba kyrka.

På julafton klockan ett öppnas dörrarna till Tumba kyrka för jul i gemenskap för dem som firar jul på egen hand eller kanske inte alls. Det är för åttonde året som det öppna julaftonsfirandet ordnas i Botkyrka. Och det är många som kommer.

– Många varken vill eller kan fira julafton på egen hand eller traditionellt med den närmaste kretsen. Då får "Jul i gemenskap" med människor från alla möjliga bakgrunder vara en utökad släktgemenskap eller vänkrets på julaftonseftermiddagen, säger Carl-Johan Freed. Han är ansvarig för social verksamhet på Hela

Människan som tillsammans med Botkyrka församling står bakom firandet med stöd av kyrkor i närområdena samt volontärer.

– Det börjar ca 12.30 med drop-in och glögg. Sedan blir det samling vid krubban innan julbord, ringdans runt granen och julfika, avslutar Carl-Johan.

Foto: Arne Hyckenberg

ALLA ÄR VÄLKOMNA!

Du som känner att detta frande är något för dig, är välkommen att anmäla dig/er till Carl-Johan Rapp Freed, 08-534 709 45 eller carl-johan.freed@helamanniskan.se.

Det går också bra att besöka Hela Människan på Gröndalsvägen 20b i Tumba.

Vi behöver som vanligt volontärer och skänkt mat och julgodis. Man kan också skänka en frivillig gåva på plats eller via Swish 123 526 206: "JIG".

Hållbar skötsel

Botkyrka kyrkogårdsförvaltning strävar efter att bli bättre på att värna miljön. Både när det gäller den biologiska mångfalden, återanvändning av våra resurser och vår arbetsmiljö.

Under 2020 kommer du till exempel se att vi succesivt ersätter ettåriga växter med fleråriga (perenner) i rabatter och planteringar. Vi kommer även göra förändringar i vårt serviceutbud när det gäller gravskötsel och ge förslag på vackra fleråriga planteringsalternativ. Bra för miljön – och bra för våra kunder, som bara betalar för växter det första året. Åren därpå behöver man bara beställa gräsklippning och rabattskötsel så tar vi hand om växterna. Det nya beställningssortimentet kommer att finnas på vår hemsida och skickas ut till befintliga kunder i januari.

■ Lilla Dalen

Boka dop eller vigsel online

Nu kan du hitta och boka tid för dop eller bröllop/vigsel direkt i webbläsaren.

Självklart går det även bra att boka dop eller vigsel genom att kontakta vår församlingsexpedition på telefon 08-530 222 00 eller via e-post botkyrka.forsamling@svenskakyrkan.se

ATT VARA ENSAM MED VÄLFYLLDA SKÅP

TEXT: Beatrice Lönnqvist FOTO: Andréas Lindström

*»I skåpet finns bara fyra glas kvar.
De ser lite övergivna ut, men har gott
om utrymme.«*

Vi har setts flera gånger, den äldre änkan och jag. Hon förlorade sin man för väldigt många år sedan men vi håller ändå kontakt. Hennes man bara dog, en tisdag på väg till skogen. Han gjorde som han alltid har gjort, tog på sig stövlarna och kepsen, sa hej och kom aldrig åter. Hennes sorg var överväldigande, stilla och ordlös. Vi har druckit många kaffekoppar vid hennes köksbord men nu bor vi inte i samma del av landet, så det blir sporadiskt. Sorgen har blivit hennes livskamrat, hon har accepterat den som en del av sig själv men hon känner sig ensam. Barnen bor långt borta och lever sina liv, bästa väninnan blir alltmer förvirrad. De delar gärna en bakelse ibland men det blir inte mycket sagt.

En gång när jag besökte henne, hade hon städlat sina köksskåp. Hon hade bytt plats på glaset i främste raden med dem på den bakersta. Så att alla kommer till användning sa hon. Så mycket tid har änkan och så lite att sätta i händerna. En dagsuppgift blir därför att flytta glas i ett köksskåp. Hon går till kyrkan ibland för hon tycker om orgelmusiken men hon tycker också om engelska deckare och missar aldrig ett avsnitt så det är tur att det finns många att välja på.

Jag ringer henne för att höra om jag kan komma och hälsa på, det är ju advent och allt. Innerst inne hoppas jag att hon har bakat småkakorna med rosa socker på. Hon svarar inte och jag blir orolig. Hon är ju alltid hemma. Efter flera dagar får jag tag på henne, hon är glad i telefonen. Hon berättar att hon har fullt upp på tisdagarna och torsdagarna. Hon hjälper till på församlingens språkcafé. Hon skrattar och säger, ja lite märkligt är det för jag har ju alltid hört att jag inte är nåt läshuvud och nu försöker jag få andra att lära sig svenska. Hon förklarar att det var diakonen som behövde hjälp och hon ville ställa upp, för tid hade hon.

Hennes engagemang gör henne glad, jag ser det på en gång när vi ses. Hennes händer är ivrigare, ögonen glada och hon har mycket att berätta. Kakorna har hon hunnit med tänker jag nöjt och dras med i hennes berättelser. Jag blir törstig av alla kakor och kaffe och behöver ett glas vatten. I skåpet finns bara fyra glas kvar. De ser lite övergivna ut, men har gott om utrymme. Jag frågar var hon gjort av med glaset och hon svarar med en axelryckning att dem har hon skänkt bort till en familj som inte hade några glas. Fira jul med plastmuggar tycker jag är oanständigt, säger hon och fyller på mer kaffe.

Advent och Jul i Botkyrka

BOTKYRKA KYRKA

Mässa

Första advent 1/12 • 11.00
Botkyrka motettkör sjunger
under ledning av Elisabeth Haag
Rune Karlsson, organist

Mässa

Andra advent 8/12 • 11.00

Mässa

Tredje advent 15/12 • 11.00

Händels Messias, ur del I-III

Tredje advent 15/12 • 16.00
Botkyrka Motettkör under
ledning av Elisabeth Haag.
Nathalie Hernborg, sopran.
Maria Nordstedt, alt.
Michael Axelsson, tenor.
Erik Arnelöf, bas. Barockorkester

Mässa

Fjärde advent 22/12 • 11.00
Ensemble ur Botkyrka Motettkör
sjunger

Julbön

Julafton 24/12 • 16.00

Julnattsmässa

Julafton 24/12 • 23.30
Solist, Nathalie Hernborg

Julotta

Juldagen 25/12 • 07.00

Finsk Julotta

Juldagen 25/12 • 09.00

Mässa

Annandag jul 26/12 • 11.00

Bön/konsert

Nyårsdagen 1/1 • 16.00

Mässa

Måndag 6/1 • 11.00

Botkyrka kyrka

Ljuset kyrka

Tumba kyrka

TUMBA KYRKA

Mässa

Första advent 1/12 • 11.00
Tumba Koralkör, Maxi- och
Megakörerna och Botkyrka Brass

Mässa

Andra advent 8/12 • 11.00
Projektkören

Tänd ett ljus och låt det brinna

Torsdag 12/12 • 18.00
Luciakonsert med Maxi- och
Megakörerna samt ungdomar

Mässa

Tredje advent 15/12 • 11.00

Mässa

Torsdag 19/12 • 18.00

O Magnum Mysterium – Julkonsert

Fjärde advent 22/12 • 16.00
Ola Gjeilo: Serenity (O Magnum
mysterium), Ralph Vaughan
Williams: The Lark ascending,
Ivar Widéen: Juloratorium.
Botkyrka Kammarkör,
Botkyrka symfoniorkester.
Anders Lagerqvist, soloviolin.
Karolina Bråkenhielm, dirigent

Samling vid krubban

Julafton 24/12 • 10.00

Julbön

Julafton 24/12 • 13.00

Juldagsmässa

Juldagen 25/12 • 11.00

Mässa

Söndag 29/12 • 11.00

Musikgudstjänst

Nyårsdagen 1/1 • 16.00
Solist, Rolf Ridderstråle, baryton

Vi sjunger ut julen

Söndag 5/1 • 16.00
Tumba Koralkör med
musikaliska gäster

FÖRSTA ADVENT

1 december

ANDRA ADVENT

8 december

TREDJE ADVENT

15 december

FJÄRDE ADVENT

22 december

JULAFTON

24 december

LJUSETS KYRKA

Mässa

Första advent 1/12 • 11.00

Adventsfika med liten julmarknad

Första advent 1/12 • 12.00

Mässa

Andra advent 8/12 • 11.00

Sverigefinskt nationaldagsfirande

Andra advent 8/12 • 14.00

Mässa

Tredje advent 15/12 • 11.00

Allsång i Lucia och Jul

Tredje advent 15/12 • 13.00
Välkommen att sjunga med!

De vackraste julsångerna på finska

Tredje advent 15/12 • 16.00

Mässa

Fjärde advent 22/12 • 11.00

Samling vid krubban

Julafton 24/12 • 11.00

Mässa

Söndag 29/12 • 11.00

Mässa

Söndag 5/1 • 11.00

Julgransplundring

Söndag 5/1 • 13.00
Dans kring julgranen.
Varmkorv

TULLINGE KYRKA

Mässa

Första advent 1/12 • 11.00
Adventskören

Adventsgudstjänst

Första advent 1/12 • 16.00
Fackeltåg från Tullinge Gård. Barn och diskantkören

Mässa med stora och små

Andra advent 8/12 • 11.00
Bibel- & Bönboksutdelning,
Tonprickarna & Småbarnsmusiken

Mässa

Onsdag 11/12 • 13.00

Luciakonsert

Lördag 14/12 • 16.00
Barn- och Diskantkören. OBS! Begränsat antal platser, biljett behövs

Mässa

Tredje advent 15/12 • 11.00

Luciakonsert

Tredje advent 15/12 • 16.00
Barn- och Diskantkören. OBS! Begränsat antal platser, biljett behövs

Mässa

Fjärde advent 22/12 • 11.00
Viktoria Helander sång

Julkonsert

Fjärde advent 22/12 • 18.00
Damkören under ledning av Camilla Helander. Charlotte Hasselquist Nilsson, piano. Anders Öberg, bas. Jonas Sjöblom, flöjt och trummor

Samling vid krubban med julspel

Julafton 24/12 • 09.30

Samling vid krubban med julspel

Julafton 24/12 • 11.00
Julaftonskören

Julbön

Julafton 24/12 • 17.00

Midnattsmässa

Julafton 24/12 • 23.30

Julotta

Juldagen 25/12 • 07.00

Konsert med Kammarkören

Annandag jul 26/12 • 16.00
Julens sånger och psalmer.
Kammarkören under ledning av Camilla Helander.
Elisabeth Edström, piano och orgel.
Claes Wahlroth, flöjt

Mässa

Söndag 29/12 • 11.00

Nyårsbön

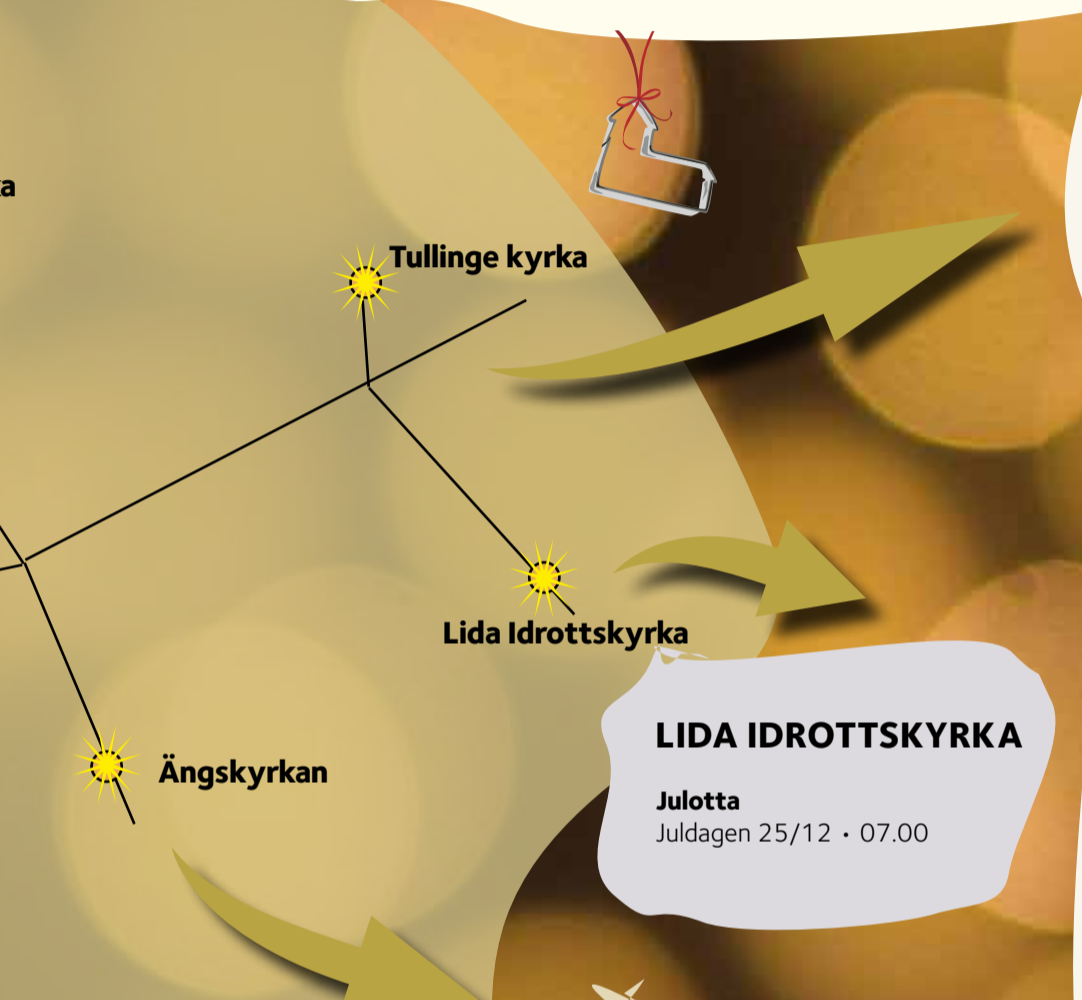
Nyårsafton 31/12 • 16.00

Mässa

Söndag 5/1 • 11.00

Trettondagskonsert

Måndag 6/1 • 16.00

Tullinge kyrka

Lida Idrottskyrka

Ängskyrkan

LIDA IDROTTSKYRKA

Julotta

Juldagen 25/12 • 07.00

ÄNGSKYRKAN

Mässa med söndagsskola

Första advent 1/12 11.00
Ängskören sjunger

Musikgudstjänst med fackeltåg

Första advent 1/12 16.00
Barnköreerna sjunger. Fackeltåg från Solbo 15.30 till gudstjänsten

Vi sjunger in julen

Andra advent 8/12 18.00
Adventskonsert med Ängskören

Luciagudstjänst

Fredag 13/12 18.00
Barn- och ungdomsköreerna sjunger

Mässa med söndagsskola

Tredje advent 15/12 11.00

Mässa

Fjärde advent 22/12 11.00

Samling vid krubban

Julafton 24/12 11.00
Barnköreerna sjunger

Midnattsmässa

Julafton 24/12 23.30
Ängskören sjunger

Annandagsmässa

Annandag jul 26/12 11.00
Solist, Lili Holényi

Nyårsmässa

Nyårsafton 31/12 17.00

Mässa

Söndag 5/1 11.00

JULDAGEN
25 december

ANNANDAG JUL
25 december

NYÅRSAFTON
31 december

NYÅRS DAGEN
1 januari

TRETTONDAGEN
6 januari

Foto: Koltrast, Hasse Andersson, Tullinge

ALLTID

Svenska kyrkan